

Papieren noodkreet via postduif

Het is 1591, het hoogtepunt van de Tachtigjarige Oorlog in het noorden.

Spaansgezinde troepen raken ingesloten in Delfzijl door oprukkende legers van de Hollandse stadhouder Maurits van Nassau. In paniek stuurt het Spaanse garnizoen vanuit de vesting Delfzijl een laatste verzoek aan de Stad om hulp.

Dat deed het Spaanse garnizoen in een brief, op licht schrijfpapier. In het papier zien we ongebruikelijke vouwen en kreukels. Hoogstwaarschijnlijk is de brief rond de poot van een postduif gebonden en zo naar de Stad verstuurd. Spijtig genoeg voor de schrijvers bleef de gevraagde hulp uit. Ze gaven zich over en kregen toestemming zich naar de stad Groningen terug te trekken. Hier ontmoetten zij een woedende Spaanse gouverneur. Hij beval de onthoofding van de commandanten en vijf door het lot gekozen soldaten.

Deze noodkreet op papier past helemaal in de rijke briefcultuur die in de vroegmoderne tijd was opgebloeid door de toenemende beschikbaarheid en betaalbaarheid van schrijfpapier. De brief geeft informatie over de wijze waarop politieke denkbeelden in de 16e en 17e eeuw via papier werden overgebracht.

Hoewel de tekst in haast en "uuterste noot" was bedacht, is hij keurig op het papier geschreven en voldeed hij aan de algemene normen van beschaafde communicatie. De brief eindigt met het Latijnse gezegde "Periculum est in mora" (uitstel is gevaarlijk). Deze spreuk, van de Romeinse historicus Livius in zijn *Ab urbe condita* uit het jaar 27-29 voor Chr., beschrijft het moment waarop een verstandige commandant tot terugtrekking besloot om zijn mannen te behoeden voor een overweldigende vijandelijke aanval. Dit gekozen citaat illustreert de gedeelde klassieke scholing van lezers en schrijvers en laat zien hoe teksten zoals die van Livius nauwkeurig werden gelezen als leidraad voor het eigen politieke optreden, zelfs in situaties van grote spanning en nood.

Met dank aan Groninger Archieven en Megan K. Williams.

Objectgegevens:

Groninger Archieven:

- Brief van de kapiteins Hilbrand Engelberts en Tjaart van Herema aan de stad Groningen, Delfzijl, 1 juli 1591.

Erfgoedorganisatie: GRID Grafisch Museum Groningen

Beschrijvingstitel: Papieren noodkreet via postduif

Oneliner / quote: In het papier zien we ongebruikelijke vouwen en kreukels.

Fotografie uitsnede: Anton Tiktak

Fotografie: Anton Tiktak